

Світлана Чернік,

кандидат історичних наук, доцент, доцент
кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: orcid.org/0000-0003-3290-1797

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

У статті досліджуються правові засади співробітництва України з Європейським Союзом у сфері правоохоронної діяльності, визначаються його напрямки. Основна увага приділена співпраці України з агентствами ЄС, діяльність яких спрямована на боротьбу з транснаціональною злочинністю, зокрема, Агенцією Європейського Союзу із правоохоронного співробітництва (Europol), Європейською організацією з питань юстиції (Eurojust), Європейською агенцією з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (Frontex). Визначено, що основними напрямками співпраці є обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях тощо.

Ключові слова: Європейський Союз, співробітництво, Європол, Євроюст, Європейська агенція Frontex.

Chernik S.

Legal principles of cooperation between Ukraine and the European Union in law enforcement

The article examines the legal basis of Ukraine's cooperation with the European Union in the field of law enforcement, identifies its main areas. It is pointed out that the constant interaction between the EU institutions and law enforcement agencies of Ukraine is extremely important at the present stage and contributes to the active fight against transnational crime. The main focus is on Ukraine's cooperation with EU agencies aimed at combating transnational crime, including the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol), the European Organization for Justice (Eurojust), the European Agency for the Management of Operational Cooperation at External Borders. Of the European Union (Frontex). The main agreements on the basis of which the relevant EU and Ukrainian agencies cooperate are analyzed. It is established that the main areas of cooperation between Europol and Ukraine are the exchange of expertise, general information, results of strategic analysis, information on criminal investigation procedures, information on crime prevention methods, advice and support in individual criminal investigations. An important area of cooperation between Ukraine and Eurojust is the exchange of data, the establishment of joint investigation teams, and the provision of expert and practical support for their activities. The European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the EU Member States together with the State Border Guard Service of Ukraine combats illegal migration and cross-border crime through border controls, promotes security at the borders between EU member states and Ukraine. It was concluded that Ukraine needs to deepen cooperation between European Union agencies in order to effectively combat crime.

Keywords: European Union, cooperation, Europol, Eurojust, European Agency Frontex.

Постановка проблеми. Сьогодні співробітництво України та Європейського Союзу в правоохоронній сфері набуває особливого значення. Постійна взаємодія між інституціями ЄС та правоохоронними органами України сприяє активній боротьбі з організованою злочинністю. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом визначає двосторонню, регіональну та міжнародну співпрацю в питаннях боротьби з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження, запобігання актам тероризму, тяжким формам міжнародних злочинів тощо. Співробітництво у правоохоронній сфері забезпечується через взаємодію України з інституціями ЄС – Агенцією Європейського Союзу із правоохоронного співробітництва (Європол), Європейською організацією з питань юстиції (Євроюст), Європейською агенцією з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (Frontex) та іншими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання співробітництва України з Європейським Союзом у сфері правоохоронної діяльності є об'єктом багатьох досліджень учених. Серед них слід назвати: Л. Грицаєнко, В. Іринєєву, М. Каркача, В. Муравйова, М. Сіранта, О. Проневича, І. Яковюка та інших. Науковці вивчали діяльність правоохоронних органів держав-членів Європейського Союзу, правовий статус та роль агентств ЄС в боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, правові аспекти координаційної діяльності та організаційно-правові форми співробітництва правоохоронних органів держав Європейського Союзу та України. Проте, враховуючи необхідність поглиблення взаємодії у цьому напрямку, правове регулювання співробітництва України та Європейського Союзу у боротьбі з організованою злочинністю потребує більш детального вивчення.

Метою статті є дослідження правових засад співробітництва України з Європейським Союзом у сфері правоохоронної діяльності та визначення його основних напрямків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Співробітництво правоохоронних органів України з інституціями Європейського Союзу є важливою складовою боротьби зі злочинністю. У цьому контексті важливими організаційними структурами ЄС є Агенція Європейського Союзу із правоохоронного співробітництва (European Police Office, Europol), Європейська організація з питань юстиції (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, Eurojust), Європейська агенція з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (Frontex).

Ідея створення в Європейському Союзі спільного відомства, яке мало координувати дії держав у боротьбі з організованою злочинністю, торгівлею наркотиками, нелегальною міграцією, тероризмом тощо, виникла у 1980-х роках ХХ ст. 4 грудня 1990 року очільниками міністерств внутрішніх справ країн Європейського Союзу було запропоновано сформувати Європейський відділ по розслідуванню злочинів, пов'язаних з виробництвом та поширенням наркотиків. Створення Європейського відділу по боротьбі з наркотиками (Europol Drug Unit) стало першим кроком до об'єднання зусиль країн-учасниць у боротьбі з цими злочинами [1, с. 354]. Згодом сфера діяльності відділу розширювалася.

У червні 1995 року Європейською радою була прийнята Конвенція про Європол, яка набула чинності після її ратифікації всіма державами-членами ЄС у жовтні 1998 року. Конвенція про заснування Європейського поліцейського офісу (далі – Конвенція) визначила його мету, завдання, структуру, органи управління, порядок діяльності тощо.

Відповідно до Конвенції метою діяльності Європолу в межах співробітництва між державами-членами згідно зі Статтею К.1 (9) Договору Європейського Союзу визначалося: покращення за допомогою засобів, передбачених Конвенцією, ефективності та співробітництва компетентних органів у державах-членах щодо запобігання та боротьби з тероризмом, незаконним обігом наркотиків та іншими тяжкими формами міжнародних злочинів, оскільки є фактичні докази, що організована кримінальна структура діє в державі та що дві й більше держав-членів вже зазнали впливу загальних форм злочинів такою мірою, що потребують спільних зусиль держав-членів, з урахуванням рівня, важливості та наслідків зазначених злочинів [2].

З прийняттям Рішення Ради ЄС від 06 грудня 2001 року повноваження Європолу розширювалися. Зокрема, до його компетенції тепер включалися злочини проти життя, свободи й особистої недоторканності (убивство, завдання тяжких тілесних ушкоджень); проти власності, суспільних інтересів й у сфері фінансової діяльності; деякі злочини у сфері незаконної комерційної діяльності і проти навколишнього середовища. Водночас Європол набував права сприяти координації слідчих дій по конкретних справах, створюючи спільні слідчі бригади з його представників [3, с. 109].

У 2009 році Радою Європейського Союзу було прийнято Рішення «Про створення Європейського поліцейського офісу (Європолу) – Агентства Європейського Союзу» з новими повноваженнями. Подальша реорганізація Європолу відбулась на підставі положень ст. 64 Рішення Ради Європейського Союзу від 06 квітня 2009 року «Про створення Європейського поліцейського офісу (Європолу)» (далі – Рішення), яке повністю інтегрувало структуру в організаційно-правовий механізм ЄС й визначило його нові повноваження, компетенції, завдання, функції. Місцезнаходженням Європолу стало місто Гаага (Нідерланди). Новий Європол вважався правонаступником Європолу, створеного Конвенцією. Мета організації – підтримка та посилення діяльності компетентних органів держав-членів та їх взаємної співпраці у запобіганні організованій злочинності, тероризму та інших тяжких форм злочинності, що торкаються двох або більше держав-членів, та у боротьбі з цими явищами. Компетенція Європолу включає організовану злочинність, тероризм та інші тяжкі форми злочинності, що стосуються двох або більше держав-членів таким чином,

що через масштаби, тяжкість та наслідки відповідних злочинів виникає нагальна необхідність у спільних діях держав-членів [4].

З 11 травня 2016 року Європол діє на підставі Регламенту Європейського Парламенту та Ради ЄС та має офіційну назву Агенція Європейського Союзу із правоохоронного співробітництва.

Основними функціями Європолу є: збір, зберігання, обробка, аналіз інформації та відомостей; обмін інформацією та відомостями; невідкладне повідомлення компетентним органам держав-членів за допомогою національного відділу про факти, що їх стосуються, та негайне інформування їх про зв'язки, встановлені між злочинами; сприяння розслідуванням у державах-членах, особливо шляхом передачі національним відділам всієї необхідної інформації з цього приводу; звернення до компетентних органів відповідних держав-членів із запитом щодо порушення, проведення та координації розслідувань та надання пропозицій щодо заснування спільних слідчих бригад у певних справах; надання державам-членам відомостей та допомоги в аналізі, коли відбуваються великі міжнародні заходи; підготовка оцінок загрози, стратегічних аналізів та загальних доповідей, що стосуються її мети, у тому числі оцінок загрози, що породжується організованою злочинністю [5]. Європол також набув право самостійно вступати у відносини з третіми державами та з міжнародними установами.

Співробітництво Європолу та України здійснюється на основі Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 4 грудня 2009 року та Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку від 19 березня 2015 року. 14 грудня 2016 року з метою підтримки України та держав-членів Європейського Союзу в запобіганні і боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності наша держава підписала Угоду між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне та оперативне співробітництво [6].

Основними напрямками співробітництва Європолу та України визначається обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях.

Задля систематичної співпраці між компетентними органами України та Європолу сформовано Національний контактний пункт – відділ по взаємодії з Європолом Національної поліції України. Окрім Національної поліції України серед органів, які мають повноваження щодо запобігання та боротьби з кримінальними правопорушеннями, є такі: Міністерство внутрішніх справ України, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Головний Департамент по боротьбі з організованою злочинністю та корупцією Служби безпеки України, Державна фіскальна служба України, Державна служба фінансового моніторингу України, Національне антикорупційне бюро України, Генеральна прокуратура України [6].

Важливою складовою співробітництва України та Європейського Союзу в правоохоронній сфері є взаємодія з Європейською організацією з питань юстиції (Євроюст), заснованої 28 лютого 2002 році.

Завданням Євроюсту є підтримання й зміцнення координації та співробітництва між національними органами слідства та обвинувачення у сфері тяжких злочинів, що впливають на дві або більше держави-члена або потребують спільного обвинувачення, що ґрунтується на проведених операціях та інформації, наданій органами держав-членів та Європолом [7]. З цієї метою Євроюст координує обмін інформацією, надання правової допомоги та процес видачі правопорушників. До компетенції Євроюсту належать всі види тяжких злочинів та правопорушень, злочини у сфері високих інформаційних технологій, шахрайства, корупції; будь-які злочини, що зазіхають на фінансові інтереси Європейського Союзу; екологічна злочинність [8, с.92].

Важливими напрямками діяльності Євроюсту є: ініціювання кримінальних розслідувань, а також подання пропозицій щодо ініціювання переслідувань, які проводять компетентні національні органи, зокрема щодо злочинів проти фінансових інтересів Союзу; координацію розслідувань та переслідувань щодо злочинів вказаних вище; зміцнення судового співробітництва, зокрема шляхом урегулювання конфліктів юрисдикцій та шляхом тісної співпраці з Європейською судовою мережею [7].

Правовою основою співробітництва між Україною та Європейською організацією з питань юстиції є відповідна Угода від 27 червня 2016 року, яка спрямована на посилення співробітництва у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю та тероризмом.

Компетентним органом, який відповідає за виконання цієї Угоди, є Генеральна прокуратура України. З метою сприяння співробітництву Україна може відрядити Прокурора зі зв'язку для Євроюсту з визначенням характеру та обсягу правових повноважень Прокурора зі зв'язку в межах власної території для

виконання його або її завдань у відповідності з метою укладеної Угоди. Прокурор зі зв'язку отримує доступ до інформації, яка міститься в національному реєстрі даних, щодо кримінальних переслідувань чи будь-якому іншому реєстрі України в тій мірі, як передбачено національним законодавством для прокурора чи особи, яка має аналогічні повноваження.

Важливим напрямком співробітництва України та Євроюсту виступає обмін даними. Відповідно до Угоди сторони можуть обмінюватися всією інформацією, яка є необхідною, відповідною та не надмірною. Визначено також канали передачі інформації та зазначається про належне, адекватне опрацювання й обробку персональних даних, які вони отримують одна від одної. Сторони не повідомляють будь-яку інформацію, надану іншою стороною, будь-якій третій державі чи органу без згоди останньої та без належних заходів щодо захисту персональних даних [9].

Євроюст є ключовою інституцією для сприяння розслідуванням у рамках спільних слідчих груп, забезпечуючи експертну та практичну підтримку їхньої діяльності. Натепер наявні всі організаційно-правові засади для використання можливостей Євроюсту спільними слідчими групами, до складу яких входять представники українських компетентних органів. Найбільш важливими з операційної точки зору є засідання спільних слідчих груп у штаб-квартирі Євроюсту та використання координаційного центру [10, с.218].

Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн-членів ЄС (European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union – Frontex), що було засноване в 2005 році, співпрацює з Україною в межах підписаних угод. Регламент Ради ЄС від 26.10.2004 № 2007/2004 визначає компетенцію Європейської агенції Frontex, а саме: координація оперативних дій держав-членів ЄС з охорони зовнішніх кордонів; розвиток загальної інтегрованої моделі оцінки ризиків; надання допомоги державам-членам ЄС у навчанні персоналу національних прикордонних служб за допомогою організації занять на наднаціональному рівні для інструкторів та проведення семінарів; надання допомоги державам-членам ЄС в організації ними спільних операцій із депортації нелегальних мігрантів; складання каталогу успішних заходів держав-членів ЄС, які були здійснені у процесі видворення нелегальних мігрантів [11; 12].

11 червня 2007 року в Люксембурзі під час засідання Міністрів юстиції та внутрішніх справ у форматі Україна – Трійка ЄС підписано Робочу домовленість щодо встановлення оперативного співробітництва між адміністрацією Державної прикордонної служби України та Європейською агенцією Frontex [13, с. 257]. Відповідно до цієї домовленості метою співпраці є протидія нелегальній міграції та транскордонній злочинності засобами прикордонного контролю, посилення безпеки на кордонах між країнами-членами ЄС та Україною, розвиток добрих стосунків та взаємної довіри між органами прикордонної охорони на кордонах між країнами-членами ЄС та Україною [14]. Кожні три роки складаються плани оперативного співробітництва між Державною прикордонною службою України та Європейською агенцією Frontex.

У сфері правоохоронної діяльності Україна також співпрацює з Європейським бюро з боротьби з шахрайством (European Antifraud Office, OLAF) та Європейським поліцейським коледжем (European Police College, CEPOL), які допомагають у запобіганні та боротьбі із організованою злочинністю.

Висновки. Важливим напрямком міжнародного співробітництва є взаємодія держав світу у боротьбі з організованою злочинністю, яка спрямована на забезпечення обміну інформацією правоохоронними органами та надання оперативної, технічної та аналітичної допомоги. Україна активно співпрацює у цьому напрямку з Європейським Союзом, зокрема, з Агенцією Європейського Союзу із правоохоронного співробітництва (Європол), Європейською організацією з питань юстиції (Євроюст), Європейською агенцією з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів Європейського Союзу (Frontex) та іншими агентствами. Основними напрямками співробітництва є: обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях, підтримання й зміцнення координації та співробітництва між національними органами слідства та обвинувачення у сфері тяжких злочинів, протидія нелегальній міграції та транскордонній злочинності засобами прикордонного контролю, посилення безпеки на кордонах між країнами-членами ЄС та Україною тощо. З метою підвищення ефективності співпраці України з Європейським Союзом у сфері правоохоронної діяльності необхідно поглиблювати взаємодію з метою боротьби з транснаціональною злочинністю.

Список використаних джерел

1. Сірант М.М. Поліцейське співробітництво України і Європейського Союзу – правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 850. С. 353-360.
2. Конвенція, основана на статті К.3 Договору Європейського Союзу про заснування Європейської поліцейської установи (Конвенції Європолу) 03.11.1998 р. URL: http://cyberpeace.org.ua/files/konvencia_evropol.pdf (дата звернення: 20.05.2022).
3. Каркач М.П., Курочка М.Й. Деякі правові аспекти координаційної діяльності правоохоронних органів держав Європейського Союзу та України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. №1. С. 107-115.
4. Рішення Ради про створення Європейського поліцейського відомства (Європол) № 2009/371/ПВД. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a78#Text (дата звернення: 20.05.2022).
5. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32016R0794> (дата звернення: 20.05.2022).
6. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14.12.2016 р. № 984_001-16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#n191 (дата звернення: 20.05.2022).
7. Консолідовані версії договору про Європейський Союз та договору про функціонування Європейського Союзу (2010/c83/01). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 20.05.2022).
8. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. №1. С. 91-95.
9. Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text (дата звернення: 20.05.2022).
10. Красноборова М. Організаційно-правові можливості залучення Євроюсту для сприяння діяльності спільних слідчих груп в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №2. С.215-218.
11. Дворніченко Д. Ю. Роль FRONTEx в реалізації політики ЄС щодо протидії нелегальній міграції. *Альманах міжнародного права*. 2014. Вип. 4. С. 104-108.
12. Council Regulation (EC) № 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004R2007> (дата звернення: 21.05.2022).
13. Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 1: Відп. Ред. І. Г. Бережнюк. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. 472 с.
14. Європейська Агенція з прикордонної та берегової охорони (FRONTEx). URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/vropeyska-agenciya-z-pitan-uvpravlinnya-operativnim-spivrobitnictvom-na-zovnishnih-kordonah-derzhavchleniv-vropeyskogo-soyuzu-frontex/> (дата звернення: 21.05.2022).

References

1. Sirant, M. M. (2016). Politseiske spivrobitnytstvo Ukrainy i Yevropeiskoho Soiuzu – pravovyi aspekt [Police cooperation between Ukraine and the European Union is a legal aspect]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Yurydychni nauky – Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Legal sciences*, 850, 353-360 [in Ukrainian].
2. *Konventsiiia, osnovana na statti K.3 Dohovoru Yevropeiskoho Soiuzu pro zasnuvannia Yevropeiskoi politseiskoi ustanovy (Konventsii Yevropolu) 03.11.1998 [Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of the European Police Office (Europol Convention)]*. Retrieved from http://cyberpeace.org.ua/files/konvencia_evropol.pdf [in Ukrainian].
3. Karkach, M. P., Kurochka, M. I. (2015). Deiaki pravovi aspekty koordynatsiinoi diialnosti pravookhoronnykh orhaniv derzhav Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka – Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1, 107-115 [in Ukrainian].
4. *Rishennia Rady pro stvorennia Yevropeiskoho politseiskoho vidomstva (Ievropol) № 2009/371/PVD [Council Decision establishing the European Police Office (Europol)]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a78#Text [in Ukrainian].

5. *Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol)*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32016R0794> [in English].
6. *Uhoda mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym politseiskym ofisom pro operativne ta stratehichne spivrobotnytstvo vid 14.12.2016 r. № 984_001-16 [Agreement between Ukraine and the European Police Office on operational and strategic cooperation dated 14.12.2016 № 984_001-16]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#n191 [in Ukrainian].
7. *Konsolidovani versii dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz ta dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu (2010/s83/01) [Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (2010/p83/01)]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text [in Ukrainian].
8. Hrytsaienko, L. (2012). Orhany Yevropeiskoho Soiuzu z borotby zi zlochynnistiu ta pravovi zasady yikh spivrobotnytstva z Ukrainoiu [European Union bodies for the fight against crime and the legal basis for their cooperation with Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine, 1*, 91-95 [in Ukrainian].
9. *Uhoda pro spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskoju orhanizatsiieiu z pytan yustytzii [Agreement on Cooperation between Ukraine and the European Organization for Justice]*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text [in Ukrainian].
10. Krasnoborova, M. (2020). Orhanizatsiino-pravovi mozhyvosti zaluchennia Yevroiustu dlia spriannia diialnosti spilnykh slidchykh hrup v Ukraini [Organizational and legal opportunities to involve Eurojust in facilitating the activities of joint investigation teams in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 2*, 215-218 [in Ukrainian].
11. Dvornichenko, D. Yu. (2014). Rol FRONTEx v realizatsii polityky YeS shchodo protydii nelegalnii mihratsii [The role of FRONTEx in the implementation of EU policy to combat illegal migration]. *Almanakh mizhnarodnoho prava – Almanac of international law, 4*, 104-108 [in Ukrainian].
12. *Council Regulation (EC) № 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004R2007> [in English].
13. *Mytna entsyklopediia [Customs encyclopedia]: U dvokh tomakh. T.1/: Vidp. Red. I.H. Berezhniuk (2013). Khmelnytskyi* [in Ukrainian].
14. *Yevropeiska Ahentsiia z prykordonnoi ta berehovoii okhorony [European Border and Coast Guard Agency] (FRONTEx)*. Retrieved from <https://dpsu.gov.ua/ua/vropeyska-agenciya-z-pitan-upravlinnya-operativnim-spivrobotnictvom-na-zovnishnih-kordonah-derzhav-chleniv-vropeyskogo-soyuzu-frontex/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.09.2022.